

OTTHONUNK A VÉRTES

A VÉRTESI NATÚRPARK

VETÉLKEDŐJE

2019

3. FORDULÓ

Csapatnév: _____

Csapattagok: _____

Korosztály (alsós/felső): _____

1. feladat

15 pont/

A verseny elmúlt két fordulója során megtudhattátok, hol fekszenek a Vértesi Natúrpark települései, megismerkedhettetek azzal, hogyan is jött létre, mik a céljai ennek a szervezetnek és bepillantást nyerhettetek a páratlan természeti és ember által létrehozott értékeibe. A mostani feladatban ki kell találnotok, hogy melyik nevezetességre, helyre gondoltunk, majd be is kell azt jelölnötök a térképen. Olvassátok el figyelmesen a feladványokat, a **megfejtést írástok** a mellettük található **négyzetbe**, majd a **térképen jelöljétek** a helyét a kérdés elején található **nagybetűvel**! A Vértesi Natúrpark térképe fent van a <http://provertes.hu/index.php/terkep> oldalon és ugyaninnen le is tölthető!

Betűjel	Feladvány	Válasz
A	A Vértes legmagasabb pontja 487 méter tengerszint feletti magassággal rendelkezik, de melyik ez?	
B	A Vértesi Natúrpark legnagyobb, mesterségesen kialakított tava.	
C	A hegység harmadik leghosszabb barlangja, melynek régészeti feltárása Kadik Ottokár nevéhez fűződik.	
D	Egykor a bencéseknek, majd a domonkosoknak is otthont adott, és vörösmárvány díszítései miatt „vörös kolostornak” is nevezték.	
E	A Vértesi Natúrpark különálló része ez a varázslatos kis völgy, ahol tavasszal nagyon szépen virágzik a törpemandula.	
G	A Vértesi Natúrpark látogatóközpontja ebben az épületben található.	
H	Régen ez a hely volt a „néma” szerzetesek otthona.	
K	Az a Komárom-Esztergom megyei község, amelynek 2 színű címerében 3 tölgyfa található.	
L	Az a Vértesi Natúrparkban található település, amely egyben megyei jogú város és megyeszékhely is.	
M	A Vértes erdeinek sűrűjében megbúvó falvacska házai megőrizték eredeti jellegzetességeiket, ezáltal védelemre érdemes néprajzi értéket képviselnek.	
N	A Csíkvarsai-réten található állóvíz, amely egy fokozottan védett halfajról kapta a nevét.	
O	Ezek az összetéveszthetetlen kinézetű dombokon forgatták a Kalandorok és az Asterix és Obelix: Isten óvja Brittaniát című filmeket.	
P	A közel 80 hektár nagyságú, fokozottan védett erdőrezervátum a nevét a pásztorok „legnagyobb bánatáról” kapta.	
S	Az az útvonal, amely a Vértesi Natúrpark leghíresebb szőlőfajtájáról kapta a nevét.	
T	Az Otthonunk a Vértes vetélkedő döntőjének helyszíne.	

Az iskolában azt a feladatot kapta Dóra, hogy írjon házi dolgozatot két natúrparki községről. Úgy döntött, hogy a két „vizes” települést fogja bemutatni, de sajnos kis hiba csúszott a számításaiba, mivel a nyomtató rosszul nyomtatta ki az általa írtakat, ezért néhány szó kimaradt. Segítsetek Dórának és pótoljátok a hiányzó szavakat a kipontozott részekben!

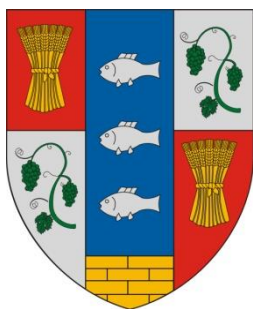
Bokod és Pátka, a vizek falvai

A Vértesi Natúrpark két olyan települését kívánom bemutatni, melyek a mesterséges tavaikról híresek, habár valójában a vizeik nagy része a natúrpark határain kívül található. A nagyjából kétezer lelkes Bokod a Vértestől északnyugatra, az völgyében fekszik, míg a valamivel kevesebb lakossal rendelkező Pátka a Mezőföld északi részén, a bal partján helyezkedik el.

Bokod valószínűsíthetően honfoglalás kori település, de találtak az ásatások során ennél régebbi, késő bronzkori késeket, lándzsákat, sarklókat és egyéb leleteket is. Pátka története hasonlóan régre nyúlik vissza, ennek bizonyítékai még ma is kézzel foghatóak, elég ha csak a szűzvári rész bronzkori földvár sáncaira, vagy a patakon, a rómaiak által létrehozott gondolunk. A falu első írásos emléke 1192-ből származik, ekkor Patca, illetve Pathka néven ílelték, ami az ősi magyar Paty személynév származéka. Az 1500-as években, a török pusztítás idején elnéptelenedett a falu és csak következő évszázad derekán telepítették újra. A falu és lakói a későbbiekben is kivették részüket a magyarság nagy küzdelmeiből, gondoljunk csak a Rákóczi-szabadságharcra, amikor is kuruc generális vezetésével itt tartották a dicsőséges dunántúli hadjárat haditanácsát. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc idején a magyar csapatok győzelmével végződő csata a Pákozdi-Sukoró-Pátka háromszögben zajlott. A II. világháború ütközetei sem kerültek el a települést, és a harcok során másfél száz felett volt az áldozatok száma és a házak több mint harmada pusztult el vagy sérült meg. Fontos dátum még a község életében 1725, mikor is a falu gondatlanság következtében

Bokod első írásos említése 1146-ból ered. A Vértess közelségének is köszönhetően kedvelt vadászterület volt, Nagy Lajos király szívesen időzött itt Gerecér nevű vadászkastélyában, amiből később lett. A török uralom idején, a környék számos településéhez hasonlóan, Bokod is elnéptelenedett és pusztává vált. A veszély elmúltával a visszaszállingózó eredeti lakossággal együtt tótok és is jöttek. Az 1700-as években további betelepítések történtek, például katolikus szlovákok is érkeztek az Esterházyak hívására, aminek köszönhetően Bokod egy soknemzetiségű településsé vált. A betelepülők hozták magukkal a vallásukat is, valószínűleg ennek is köszönhető, hogy a három történelmi egyház temploma egymáshoz egészen közel (430 méteren belül), egy utcában található. Mindhárom Fellner Jakab tervei alapján készült, és a barokk evangélikus templom arról is nevezetes, hogy itt található Európa egyik legrégebbi, közel 200 éves Mindenképp megemlítendő még a közelben található Vértesszentkereszti Bencés Apátság romja, amely a zarándokok egyik kedvelt célpontja.

Pátka épített emlékei közül kiemelkedik a barokk református és a késő barokk stílusú katolikus templom, a jelenleg a polgármesteri hivatalnak helyet adó Ivánka-kúria, valamint a falu főterén álló Nepomuki Szent János szobor. De nem csak épületeiről nevezetesek ezek a községek, hanem az itt egykor megforduló személyekről is!

Pátka szülöttje Öreg János teológia tanár és Biczó András festőművész, gyerekkora egy részét Gárdonyi Géza író is itt töltötte, míg Innocent Ferenc az életének utolsó éveiben volt lakosa a községnek. Bokodon látta meg a napvilágot a kétszeres olimpiai és háromszoros világbajnok vívó, akiről a helyi óvodát és sportcsarnokot nevezték el. Rajtuk kívül olyan hírességeket is találunk a két település „lakói” között, mint a bokodi pincepörkölt, a krumplis pogácsa vagy éppen a Pántlika Táncegyüttes.

Mindkét községre jellemző, hogy a mai arculatukat elsősorban a mellettük található tavak határozzák meg. Mára ismert horgászparadicsommá váltak, de eredetileg ezeket a víztesteket különböző okokból létesítették. A Pátkai-víztározó Európa egyik legrégebbi

mesterséges tava, amit jelenlegi formájában 1975-ben alakították ki az egykori római kori tározó helyére. Elsődleges feladata a vízellátásának szabályozása. A legenda szerint a tavat nem a rómaiak hozták létre, hanem az egykori pátkai várúr, méghozzá azért, hogy a fia, Deli elnyerje a szomszédos szűzvári leányzó, név szerint kezét. A víztározó nem összekeverendő a Pátkai horgásztóval, amit 1964-ben a Rovákja-patak duzzasztásával valósítottak meg. A Bokodi-hűtőtavat, más néven Erőműi-tavat az 1960-as évek elején létesítették, feladata a Vértesi Erőmű Zrt. Oroszlányi Erőművének hűtése volt. Míg az erőmű működött, addig a folyamatosan beáramló meleg víznek (gőznek) köszönhetően mindig volt jégmentes rész a tavon. A termelés leállítása után először történt meg, hogy a tó teljes felülete befagyott. Azóta elsősorban a horgászat szerelmeseinek nyújt felüdülést a hely, valamint a turistáknak, akik csodájára járnak a cölöpökre épített házikóknak, az úgynevezett „Bokodi Lebegő Falunak”. Ez a mesebe illő környezet megihlette Zomborác Virág rendezőnőt is, aki itt forgatta című első nagyjátékfilmjét. De ha Bokodról van szó, akkor nem mehetünk el a burgonyatermesztés megemlézése nélkül sem, ugyanis Magyarországon erről a településről származik az egyik legkorábbi – ha nem éppen a legelső – írásos emléke. Ennek tiszteletére minden év hónapban megrendezésre kerül a Bokodi Krumplifesztivál. Természetesen Pátkának is megvan a saját nagy mulatsága, az augusztusi Rózsafesztivál.

Míg Bokod gazdasága elsősorban a szomszédos településeken bányászott feketeszén árammá alakítására rendezkedett be, addig Pátkán mindig is a mezőgazdaság volt az uralkodó ágazat. A földművelés, szőlőtermelés, lótenyésztés és társaik mellett a múlt század közepén fluorit reményében érckutatók is kezdtek. Először csak szfaleritet és az idei érványának választott találtak, de később ólom és cink ásványokra, valamint fluoritra is bukkantak és elkezdték a kitermelést. Körülbelül húsz év alatt kimerült a bánya, befejezték a bányászatot és leszerelték az üzemet.

Remélhetőleg az eddig leírtakból is jól látszik, hogy nagyon sokszínű Pátka és Bokod múltja és jelene, és érdemes ellátogatni ezekbe a községekbe!

3. feladat

15 pont/

A Vértesi Natúrpark területe mindig is híres volt vadállományáról. Míg a Vértés erdeiben a nagyvad, addig a Zámolyi-medencében elsősorban az apró- és vízivad és az őz vadászatára volt lehetőség. Ennek tudatában van Attila is, aki rengeteget olvas a témában, de időnként megakad, mivel nem tudja, hogy egy-egy szakkifejezés melyik állathoz tartozhat. Segítsetek neki, a felsorolt kifejezésekből **írjátok** az állatok képei alatti négyzetekbe, hogy melyikhez tartoznak! **Vigyázzatok**, minden helyre csak egy kifejezés illik, és nehogy az állatok nevét írjátok oda! Jó keresgélést! (A képeken szereplő állatok egy része régen vadászható volt, de ma már védett vagy fokozottan védett!)

BAKZÁS

BARCOGÁS

BESE

BÚG

ERDŐK KIRÁLYNŐJE

CSALAVÉR

GŐGÉRZIK

HAVASI PÁVA

KAKATOL

SZENT PÉTER AGARA

KÉTKÉS

PACSMAGOLÁS

RUDLI

VADPÓKA

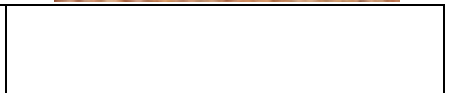
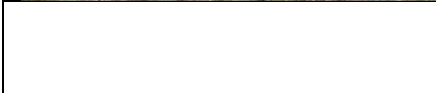
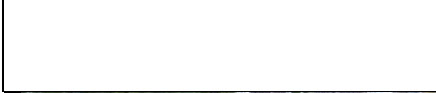
VÉRTESEDIK

--	--	--

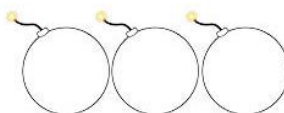
--	--	--

4. feladat

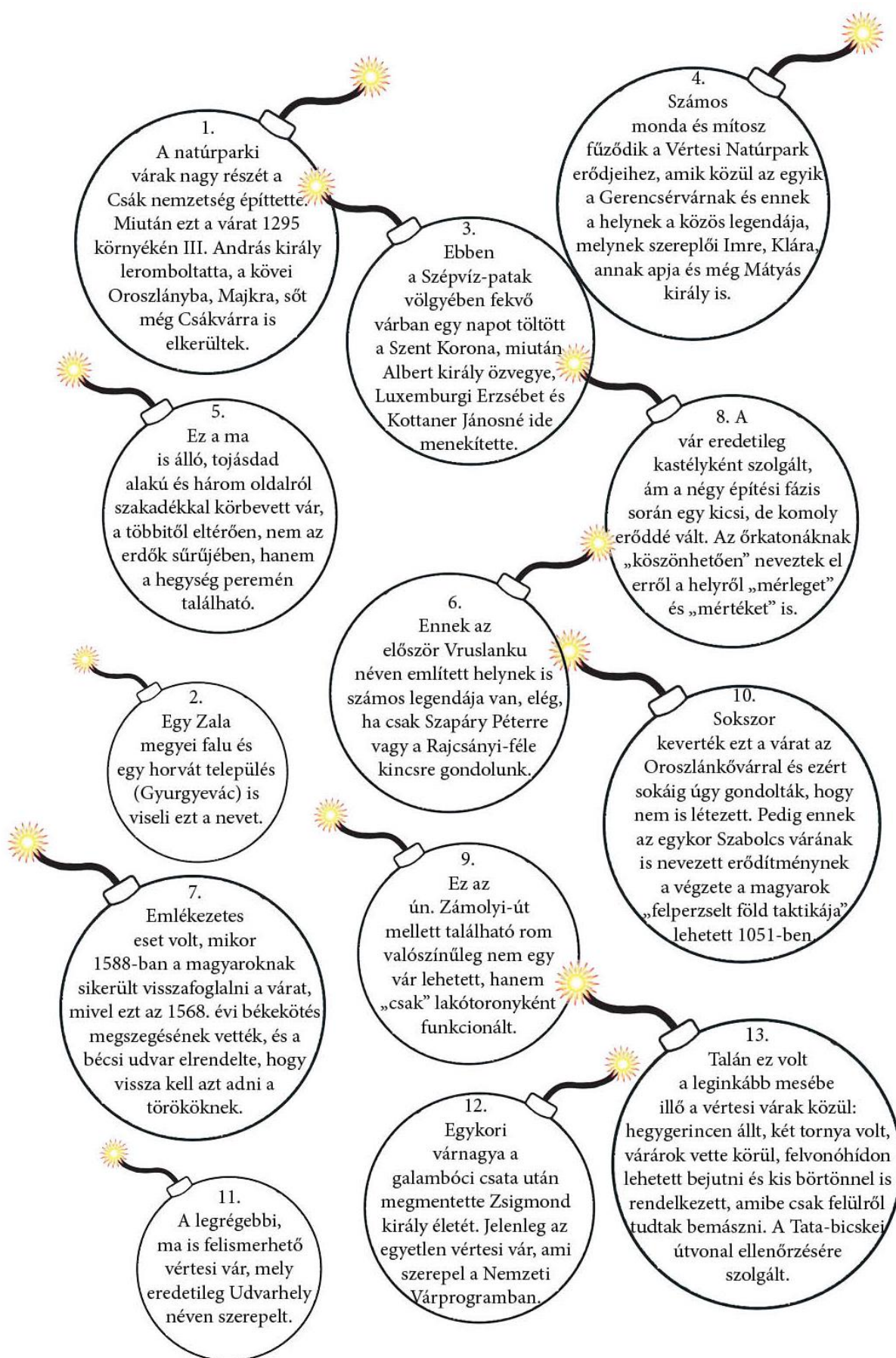
15 pont/

A Vértes és környéke méltán híres várairól és romjairól, hisz ezek egykoron fontos védelmi funkciót láttak el. Pontosan tudták ezt a török hadak is, ezért ágyúkkal felfegyverkezve érkeztek a hegység lankái alá, és elkezdtek tüzelni az erődítményekre. Az lesz a dolgotok, hogy a várak képe alatti golyókba írástok be a hozzájuk tartozó állítások számát! Egy ágyúgolyó csak egy várat támadhat, és nem egyformán ostromolták őket! FIGYELEM! Egy löveg eltévedt, írástok le, hogy melyik számú az, és hova esett!

Az eltévedt löveg száma: _____

A becsapódás helye: _____

5. feladat**14 pont/**

Minden jelentősebb szervezetnek megvan a saját, jól felismerhető címere, logója, így a Vértesi Natúrparknak is. Ezt a parlagi sassal, szürke marhával és társaikkal ékesített jelet Ti is jó ismeritek már, ezért most az a kérésünk, hogy kicsit gondoljátok újra! A rajta lévő jellegzetes dolgokat (parlagi sas, szürke marha, gémeskút, hegység, pusztaság, víz) tartsátok meg, de ne síkban, hanem térben ábrázoljátok! Vagyis ne papírra rajzoljátok vagy fessetek, hanem használjátok gyurmát, lisztgyurmát, gyúrtpapírt, nemezt, agyagot, fát, hullott levelet, mézeskalácsot, de akár jégszobrászkodhattok is, vagy ami épp eszetekbe jut! Az a lényeg, hogy próbáljátok meg minél kreatívabban újraalkotni. Amit be kell küldeniek: néhány kép az alkotás folyamatáról és magáról a kész műről! Jó munkát!

